

Welke uitdagingen zijn er bij het werken met jonge kinderen?

Pedagogisch medewerkers en leerkrachten, de professionals die educatie en onderwijs verzorgen in de kinderopvang en kleutergroepen, staan voor een belangrijke opgave. Ze willen alle kinderen een goede start geven. Gäby van der Linde-Meijerink en Martin Klein Tank bespreken vijf uitdagingen bij het ontwikkelen van een curriculum voor de voor- en voerschoolse educatie. Beiden zijn werkzaam bij SLO, het landelijk expertisecentrum voor het curriculum, en verbonden aan het project *Het Jonge Kind*.

Tekst: Brigitte Bloem

Uitdaging 1:

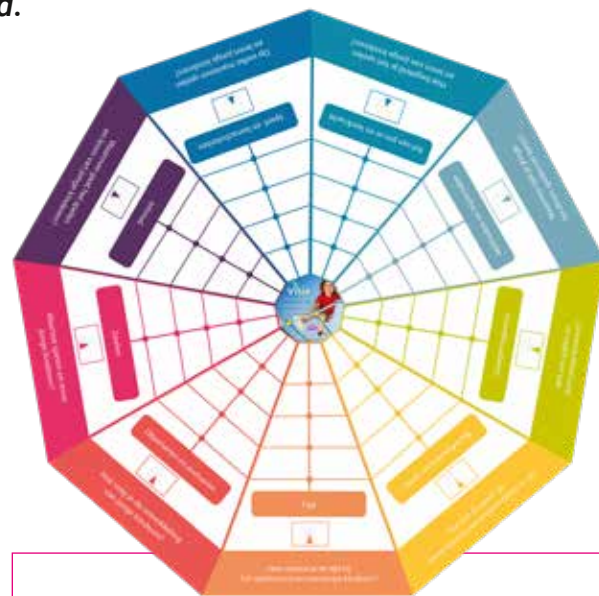
Samen werken vanuit een gedragen visie

‘Uitgangspunt van elk leerplan is een gedragen visie’, aldus Martin. ‘Dat geldt ook voor de leeftijdsgroep 2 tot 7 jaar. Deze visie vormt de basis voor het geven van educatie aan jonge kinderen. Als de visie onduidelijk is, is de kans groot dat er onvoldoende samenhang in het onderwijs wordt gerealiseerd.’ SLO heeft een *Visiespel* ontwikkeld om onderwijsadviseurs van het jonge kind een handvat te geven om met een team te komen tot visievorming voor educatie en onderwijs aan jonge kinderen. De basis hiervoor is het curriculaire spinnenweb (zie kader). Enerzijds kom je in beweging en anderzijds word je je bewust van overeenkomsten en verschillen van de visie in een team.

Uitdaging 2:

Inspelen op ontwikkeling

Hoe goed je ook nadenkt over de activiteiten binnen je thema, de uitvoering kan soms minder goed uitpakken. De activiteit is bijvoorbeeld te moeilijk of te eenvoudig, waardoor kinderen afhaken. Of er is eerst extra toelichting nodig. Dit vraagt om formatief handelen. Formatief handelen draait om het zichtbaar maken van de ontwikkeling van het leren: voor het kind zelf én voor de leerkracht. Dat maakt duidelijk waar het kind staat ten opzichte van een doel. Door in gesprek te gaan, laat het kind zien wat het al geleerd heeft. Op basis hiervan kan de leerkracht de aanpak aanpassen en zo aansluiten bij de behoeften van het kind én de zone van de naaste ontwikkeling.

Het Spinnenweb-visiespel

Het spinnenweb bevat de negen onderdelen van een leerplan. De visie is de centrale, verbindende schakel. Door met het team aan de slag te gaan met dit spel, komen jij en je team in beweging en maakt het jou en je collega's bovendien bewust van overeenkomsten en verschillen in visie binnen het team. Kijk voor meer informatie op: <http://jongekind.slo.nl>

‘Dit maakt dat het kind invloed heeft op het eigen leerproces’, legt Gäby uit. ‘Werken met doelen helpt niet alleen leerkrachten, het stimuleert kinderen ook om te leren en te groeien. Dit vraagt uiteraard wel om het vinden van een balans tussen ontwikkelingslijn en leerlijn.’

Uitdaging 3:

In dialoog zijn met elkaar

Interactievaardigheden is een veel gehoorde term in de voor- en voerschoolse educatie. In eerste instantie gaat het om de interactie van de professional met de kinderen, maar ook over het begeleiden van de interacties tussen kinderen. Daarbij speelt het respect voor de autonomie van een kind een belangrijke rol. ‘Hoe goed reageer je op de signalen die een peuter of kleuter geeft? Maar denk ook aan het ‘praten en uitleggen’ tijdens het geven van educatie of onderwijs’, benadrukt Gäby. ‘De interactie tussen professionals moet daarbij niet vergeten worden’, vult Martin aan. ‘Ook tussen de pedagogisch medewerkers en de leerkrachten van groep 1/2, of tussen de collega's van de groepen 1/2 en groep 3.’ Gäby merkt daarbij op: ‘Daarom is het goed dat wij vanuit SLO met drie verschillende netwerken ook de interacties tussen de diverse professionals willen blijven stimuleren.’

Uitdaging 4:

Thematiseren met een beredeneerd aanbod

Veel kleutergroepen en voerschoolse voorzieningen werken wel thematisch, maar moeten de stap naar thematiseren nog zetten, zegt Gäby. ‘Een thema als *boodschappen doen* lijkt simpel, maar kleine, actieve thema's sluiten écht aan bij de belevingswereld van kinderen. In je onderwijs kun je er bovendien alle kanten mee op. Een mix van onderwijsactiviteiten, afgestemd op het thema, zorgt dat kinderen spelenderwijs leren. Voor scholen en instellingen die thematisch werken naar een hoger niveau willen brengen, hebben we de handreiking *Thematiseren met jonge kinderen* ontwikkeld.’ Martin stelt: ‘Spelend leren is prima, als dat inderdaad vanuit een visie gebeurt en er concrete doelen geformuleerd zijn. Een didactisch model, waarin duidelijk staat beschreven hoe het spelend leren is vormgegeven en wat eenduidig uitgevoerd wordt door een team professionals, draagt eraan bij dat kinderen weten wat er van hen wordt verwacht. De didactische aanpak wordt zichtbaar in de opdrachten die door professionals zijn geselecteerd of voor de kinderen zijn ontwikkeld. Het zijn de dragers van het leerplan.’

Uitdaging 5:

Aansluiten op de kansen van elk kind

Martin pleit ervoor om vooral te kijken naar wat een jong kind allemaal al kan en niet naar wat het nog niet kan. ‘Jonge kinderen ontwikkelen zich sprongsgewijs. We moeten af van het vergelijken van kinderen met elkaar. De verschillen kunnen heel groot zijn en dat kan later bijtrekken.’ Inhoudskaarten met aanbodsdoelen helpen leerkrachten en pedagogisch medewerkers om de ontwikkeling van kinderen goed te volgen. ‘Bij jonge kinderen – kleuters en peuters – pendel je tussen de inhoudslijn - de doelen - en de ontwikkelingslijn’, zegt Gäby. ‘Deze laatste is deels afhankelijk van de leeftijd, maar niet helemaal. Naast het feit dat de ontwikkeling immers ook grillig en sprongsgewijs verloopt, speelt ook kansengelijkheid hierin een rol. Daarom is het van belang dat alle kinderen gezien worden en dat kinderen alle mogelijkheden krijgen om zich te ontwikkelen. Voor de ontwikkeling van kinderen is het cruciaal dat de professional voor de groep van elk kind hoge verwachtingen heeft. Ook al in de peuter- en kleuterfase.’

Naast tools en handreikingen voor het werkveld biedt SLO masterclasses om expertise, houding en vaardigheden op het gebied van het jonge kind verder te verbeteren. ▶

Meer weten over producten, diensten en de drie netwerken van SLO voor het jonge kind? Ga naar: <http://jongekind.slo.nl> ▶